

Adiabolikus manus

útilapu Földi Péter legújabb műveihez, ágyaspálinkájához és a naphoz

A napraforgók a nyár ezen időszakában Gyarmatról Somosra haladva délután keletre néznek. Megbolondultak? A kelet-nógrádi kozmoszon vágató holdezüst Astránk odafelé nem látja arcukat, csak a sárga taréjkoszorú szélét, mint valami ellenfény sziluettjét. Minden más feledhető. A jótékony légkondicionáló és a kinti kánikula antagonisztikus ellentéte amúgy is zavart okoz az ember és a természet harmonikus szimbiózisában, gátolva ezzel az időben Miklósunk által diktált maximum 90 km/h sebességű csorba okozta akklimatizációt.

Az akklimatizáció hiánya érzékennyé tesz – ez Csemniczky Zoltán pipájából kiszagolható. Mármint egy óra multával az újabb Somoson, mely elhagyta a Nagy Testvért, s magában ugrott a lét végtelen s a finanszírozás véges kihívásai elé. Földi Péter a falu közösségének embere is: élcsapat és identitás, haver és ikon egyszerre – korszerűség és hagyomány. Aki főiskolai tanulmányai után visszatért a röghöz, először csak egzisztenciális könnyebbség (állás és szállás), majd talán élete végéig, örök hálát adóan a szülőföld és a szülőfalu szaga, íze, arca, ihlete és hitele miatt. Hol minden nyúlcsapás a kocsmába vezet. Nem, nem a rókák, hanem a metafizikai tény miatt. Mondjuk, mert itt (ott) közel az Isten, legalábbis az isteni.

Példának okáért Péter három éves ágyasa, a pálinka is. Amitől a változás szívvel látható: a légkör tőle stabil. A függőleges hőmérsékleti gradiens az adiabatikus (hőt cserélni akaró) állapotváltozáshoz képest meredekebb. A légrétegek függőleges irányú elkeveredése gyenge, télen a kéményből kilépő füstcsóva nyílegyenesen felfelé mozognak. Nyáron viszont lecsüccsen tőle a vendég. Többek közt hatalmas olajképek előtt. Egyenként a hat alakuló előtt sorban, mint a gyerekek. Alibi gyanánt, hogy 59 tavasz elszaladt, amit a néma hajkorona séma is bizonyít. Egyre jobban hajaz a mester képeinek kútkáva bugyaira. E féreglyukakra, világsémákra, nő/férfi egységre, nap/holdra, melyen át vándorolnak a dimenziók, az idő meg a tér, mindegy (illetve nem mindegy, de most ehhez tízezer karakter kevés). Kábé ennyi látogatásunk indoka.

Földi Péter klasszikus értelemben vett táblaképfestő. A messziről érkező első impulzusa, hogy mesterségének kézművese, briliáns technikus is. Elvégre matektanár is. Nála a 4-5 négyzetméteres képek is simák és feszesek, vetemedés nélküliek, a farostlemezre kasírozott vászon nem hajlik fel, a festék nem pereg, a száradási idők tiszteletben tartva, a fésűs faktúrájú felületek (életfák, kévék) sziszifuszi módon több ezer ecsethúzással tökéletesre formázva, a lazúrok zavarba ejtőek, mint a sokszor kontrasztos színfoltok átmenetei, vagy a kontúrok. Ez a hollandus virtuozitás pluszerőt kölcsönöz a képeknek, hiszen egészen közélről is olyan fantasztikus részletgazdagság tárul fel rajtuk, ami távolról sem válik kaotikussá: a szín és formavilág gondos alakítása, mérlegelése miatt. Pedig nincs hely a nagy képek messziről

való szemléléséhez. Marha meredek domboldalon van a ház. Péter festékallergiája miatt ugyan a két fedetten túl két szabadtéri műteremrész is akad, ám a távlat ezekben sem ideális, 4-5 méternél nincs mód messzebb menni. Ráadásul a fényre is folyton ügyelni kell, minden helyszín csak bizonyos napszakokban használható. Két legutóbbi nagyméretű pannóját a debreceni egyetem aulájában kiállítva tudta igazán ideális körülmények közt megfigyelni. Ezt a látványt ilyenkor elraktározza, és visszaemlékszik az akkor megfontolt változtatási szükségletekre. Ennyiben csúszik program a képek alakulásába, de zömmel a Somoskőújfalun létrejövő mester és műve közti interaktív alkotó folyamat szüli az alakulásokat. Ráadásként Péter reliefnyi festékmennyiséggel dolgozik. Ez pedig lassú száradást, az idő pedig adott esetben színváltozást is jelent. Úgyhogy emiatt is, de persze a befejezetlenség érzete okán is évekig készülhetnek a képek. A *Földemlék* például három éve.

Most hat képen dolgozik. Három óriási álló formátumú pannón, és három megszokott nagyságú fekvő formátumú képen (Csemniczky hozzáértő hermeneutikai megjegyzése szerint az álló formátumok időskor felé egyre gyakoribb preferálásának a Viagra kékjéhez hasonló freudi inspirációi vannak – de én kontra: „70 felett is vadul szexel a gyönyörű Jane Fonda”).

A hat kép között eddigi legnagyobb méretű munkája a már-már absztrakt *Földemlék-Harmadnapon*. Az ismert sámándob/életfa/nap motívum fehér síkra helyezve, e köré komponált a bordóba hajló barna terű pannó. Öt fekete/bordó bugyorból felbukkanó (abba merülő) állatfej emberszemekkel. Négy mögött egy-egy kukucs-káló őrző. És mindez az újjászületés narrációjában: az alászállástól a körön kívüli égbemenetelig. Megismert gyötrelmek saját (örök) feltámadásáról, a madaras figura megfelelő méretéről, erős és halvány kontúrokról, picassoi formagyúrásról.

Másik kép a ragyogó olívdzöldbe mártott (ez is nővum, hisz oly ritka a zöld Földinél) *Fanyűvők felesége* tavaly kapta az első ecsetet. A '89-es *Fanyűvő* párja. *Fehérlófia* közismert barátai, a nagy erejű férfiak bumfordi (mégiscsak óriás) hölgye, amint a törekeny életfa tetején a madártoll-lombba kapaszkodik. Nem a férfiember által kirántott, hanem a szájában nevelt, mint *Jessze* ágyékából kinőtt mitikus fa. Tíz kacsa, öt férfifej és tizenkét fácska közt. Lent van, és Fent van, a kép középső harmadában csak a szederjes kígyós fatörzs. Asszociációs paradicsom.

Harmadik a *Kútbanézők*, mindössze egy hatalmas kör (kútkáva), s benne fehér foltban két arc, úgy mint a *Földemléken*, az egyik, a háttérből kukucs-káló őrző. Egyszerű gyerekkori kép, a nagymamával a kútvíz világító tükrébe néző festő gyermekként. De lehet Isten egére nyíló *opeion*, mint a római Pantheonban, vagy a mantovai Camera degli sposi Mantegna freskóján. Nekik mi kút, nekünk ők égbolt, nekik mi mélység, nekünk ők szabadság, pedig a tükör miatt mindkettő mi vagyunk. A kép legalább kétharmada fémesen izzó rembrandti bronzfelület, mintha agyagban formázott öntvény lenne, reprodukálhatatlan faktúra. Eszünkbe jutnak a Friedrich festette semmik. Most még a kép 2005-ös párja is: *A kútásó az égre néz*.

A *Harmadnaponnál* a húsvét misztériumáról mesél, a nagypénteki harangzúgásról. Az *Én istenem...* Krisztusa dobra feszülve Leonardo Vitruviusi figurájának parafrázisaként. Néhány ceruzavázlat a korpusz formájáról, ahogy tökéletesedett *A lápvidek táncosán* megismert síkba kifeszült kéztartás, s ahogy végre dinamikus lett az *Ugrókötél I.* főhőséhez hasonló lábtartásával az „áldozati figura”.

Mellette a földön a *Panelfecskék* kékje egy újabb kísérlet. Egyrészt először fest absztrakt részletet: egy stilizált panelházzal. És egy trükk is: mintha kézzel festett festékfelrepedezések lennének a megszokott úrháttérben. De nem, ez is a mester anyagismeretét dicséri: a különböző száradási idejű, állagú és színű festékek ügyes egymásra hordásának eredménye.

A *Hangyaboly* '90-es években megismert fehér fény-térárját már a tetőtéri műteremben mutogatja. Jókedvűen merülünk egy valóban egymásra épülő társadalomba, Isten legkisebb városlakóihoz. Oly odaadón, mint a Földi pályája elején pingált babszemek és hagymák.

„Van Gogh úgy fest mint a gyerekek, a teremtés pillanata és gesztusa nem válik szét, gondolat és gesztus egységben van” – ez az ideális alkotó folyamat. „A festmény meditációs objektum, a képek ősi mitikus tulajdonságait hordozó varázserő központ. Ha nem az, értéktelen” – ez pedig a minden művész által vágyott remekmű ismérve. E kettős mérce közé feszül minden más a népi hímzések dekoratív színvilágától a hagyományok szabad özszemeseléséig.

A kétszer is feldolgozott *feltámadás* téma az örökös újjászületés drámáján túl óhatatlanul összekapcsolódik azzal, hogy Földi Péter odahagyta a civil világot. Harminchét év tanítás (általános, majd főiskola) után, fél éve nyugdíjba vonult. Ezzel (illetve Szurcsik távozásával) Egerben lényegében megszűnt a legerősebb kézműves képzőművészeti műhely hazánkban. Az új vezetés elektronikus (virtuális, intermediális) koncepcióját nem tudta magáévá tenni. Eszközrendszer, mint tartalom, Földinek túl öncélú – igazából azt hiszem, hülyeséget mondott. Művészetét végigkövető aktív pedagógiai munkája véget ért, tehát valami újra kezdődik. Ezt a már csak a festészetre csupaszult világi tevékenységet, a Kossuth-díj és a Prima Primiissima jelölés okozta megfelelési kényszert (József Attila-i, Bartók-i rang) kénytelen ötvözni immár a hatvanadik esztendővel is. Mert „a vidékiségnek is van olyan súlya, amire érdemes odafigyelni”. Nagy kereszt ez, de Péter elbírja. Vidáman, mint a tököt cipelő afrikai fecskék a *Gyalog galoppban*.

Persze sokan csak a vérbő humorra emlékeznek. A székelyekhez hasonlatos pikáns, szelíden trágár Földi mondatokra. Pedig ezek semmi mást nem szolgálnak, mint a sokszor fájdalmasan mély valóságmegfejtéshez szükséges figyelem ébrentartását, vagy a túl komolyan vevés okozta szakbarbár elhülyülés oldását.

Megérkezett Tomkapityu is a jövőből jövő kék Ladájával. Közben Földi új szobrával dicsekszik Zolinak: drótból van. Na tessék, a drótszobrász Csemniczky nimbusza is kusza!

Talán buddhista bölcsesség, hogy a férfi legyen híd a kozmosz és a föld között. Teremtsen egyensúlyt a véges és a végtelen, a technika és az idea között, vagy legalábbis elmélkedjen róla, törekedjen rá. Időt és teret teremtsen erre is. Így legyen teljes. Úgy szeretni, hogy mást ne kelljen gyűlölni miatta. Valóban felemelni, felmutatni valamit, de nem úgy, hogy minden mást nyomunk lejjebb, hanem valódi mércét állítani s hinni bennük. Ellentmondani a sátánnak, de közben megőrizni az erényeket. Gyerekként mennyire ment ez, fejtegetni a felhőket, a csillagokat, bambulni a fűszálakon, a baromfiól kerítésén, elmerülni a létezés tiszta egyszerűségében, végiggondolni a valóságot. Legtöbbüinknél ez a képesség már az iskolában elromlik, ahol nem a példa ereje és a teljes szemlélet, hanem a lexikonok felmondása, az elvárások elfogadtatása megy. „A 4-5 éves korra kialakuló vizuális nyelvet

kellene megerősíteni, gazdagítani, s nem azt, ami van: egy művészképző modellt erőltetni”. A tanító Földi a horizontális perspektíva törvényeinek bemagolása helyett diákjait körbevitte a faluban, megsimogattatta vele az állatokat, a házak, kerítések falát, meséltette az öregeket a diákoknak, hogy minden érzékükkel értsék a valóságot. Nem ő találta fel, de csinálja, megéli, felmutatja!

A Földről elmélkedők, miután lejegyzik az egyre gyarapodó formai analógiákat – Van Goghtól Csontváry-ig, Klee-től Tóth Menyhértig, a sumer plasztikáktól a tibeti mandaláig, s a különböző népművészetektől a gyermekrajzokig – szinte mindegyikük etikáról kezd el diskurálni minduntalan. Már-már szerelmesen elmerülve Földi valóban hiteles, egyszerre bukolikus és heroikus személyiségében. Állócsillagszerű egyéni mitológiát, formanyelvet teremteni klasszikus táblakép festészeti eszközökkel a kortárs művészetben, ahol a műkereskedelem és a globális kultúrpolitikák félévtizedenként dobnak piacra gyakran igen silány művészeti divatokat, új technikai eszközrendszert, médiafelületet – nos, ez valóban stabil etikát igénylő férfimunka. *Adiabolikus manus* kell hozzá, aki nemcsak kezében, de jelenvalóságában is maga az igazi – nem csak keresztény értelmű – angyali ártatlanság.

Hazafelé menet Somosról Gyarmatra, most a holdeziüst Astrával szembenéznek, ismét keletre a napraforgók. Röhej! A fényérzékeny növényekben, mint a napraforgó is, sok *auxin* nevezetű növekedési hormon van. Ez az anyag csak az árnyékos oldalon tud vándorolni, mert fény hatására elbomlik. Tehát a napsütéssel ellenkező oldalon az auxin hatására nő a növény, ezért ez az oldala hosszabb lesz, így a virágzat a fény felé görbül. Hát ezért kellene fény felé forognia a napraforgóknak. Na de este nyugat helyett keletre követni a Napot? Mintha Somoson lakna? Micsoda bódult allegória ez? Augusztus tizenegy után már a Földi is előbb lesz 100, mint 59, de napnyugtának nyoma se! Rendkívüli természet. Isten éltesse!

